

Handläggare
Investering
Förnyelseplansprojekt
Fanny Nordahl

Styrelsen för Stockholm Vatten AB

Projekt 410476 Tenstadalens dagvattenpark – Reviderat inriktningsbeslut

FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen föreslås besluta

att för projekt 410476 Tenstadalen dagvattenpark fatta reviderat inriktningsbeslut enligt bilaga

att bemyndiga verkställande direktören att teckna erforderliga avtal

Christian Rockberger
Verkställande direktör

Jenny Bengtsson
Avdelningschef Investering

Bilaga: Sekretess bilaga

Sammanfattning

Projektet Tenstadalen dagvattenpark är i enskilt den viktigaste åtgärden för att nå god vattenstatus och har pekats ut i det lokala åtgärdsprogrammet (LÅP) i syfte att minska föroreningstillförseln till Bällstaån. Genom denna anläggning uppnås 25 % av bolagets del av förbättringsbehovet för fosfor för Bällstaån. Dessutom är anläggningen ett steg på vägen för att uppnå bolagets beslutade effektmål för det lokala åtgärdsprogrammet i Stockholm.

Projektet innefattar en dammanläggning för rening och fördröjning av det dagvatten som via det allmänna ledningsnätet mynnar ut i Bällstaån från Lunda industriområde.

Projektet har fått nya förutsättningar och förändringar har skett sedan tidigare beslut 2020. Nedan sammanfattas de största förändringarna, vilka har påverkat projektets tidplan och kostnader. Den sammanlagda budgeten redovisas i bilaga 1 och innebär en ökning mot tidigare inriktningsbeslut.

- Kompletterande utredningar påvisar sämre markförhållanden än man har kalkylerat med vid inriktningsbeslutet.
- Samarbetet med Stockholms stad i ett "grönare Stockholm" och planerad kunskapspark uteblir samt finansiellt medel stoppas i samband med det.
- En ansvarsutredning genomfördes 2024 gällande Bällstaån, vilket medförde att åtgärder som inte är bolagets undantas från projektet.
- Beräkningar påvisar att det finns betydande risk för sättningar på Mälarbanan och att tillfällig grundvattensänkning behöver utföras vid anläggning av dammarna.
- En indexuppräknig från tidigare beslut innebär att projektets totalkostnad ökar, se bilaga 1.

Bakgrund

Projektet har initierats utifrån det lokala åtgärdsprogrammet för Bällstaån som godkändes av Stockholm Vatten AB:s styrelse den 8 december 2022 (Dnr 22MB766). Bolaget har därmed åtagit sig att utreda åtgärder i enlighet med programmet.

Den 12 juni 2025 godkände bolagets styrelse förslag om ny målformulering för Stockholm Vatten och Avfalls arbete med åtgärder från lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus om en årlig ökning av fosforreduktionen på mellan 120 till 150 kg per år samt en reduktion av 1 till 2 kg koppar per år i de vattenförekomster där behov föreligger.

Bolaget har ett ansvar att bidra till att Bällstaån uppnår god vattenstatus enligt EU:s vattendirektiv och miljöbalken. Kommunerna har därtill ett ansvar att uppnå god ekologisk och kemisk vattenstatus enligt Vattenförvaltningsförordningen. Utförs inte åtgärder kan kommunerna bli ålagda böter och i förlängningen kan det leda till att verksamhetsutövare får förelägganden om åtgärder.

Lunda industriområde bidrar med stora föroreningsmängder till Bällstaån och är därmed en av de viktigaste områdena att åtgärda. Tidigare utredningar har avfärdat andra möjligheter till rening i tillrinningsområdet.

Åtgärder i Bällstaån har stor betydelse även för att nå god status i Mälaren-Ulvsundasjön och nedströms liggande recipienter.

Potentialen för att avskilja föroreningar med hjälp av att identifiera och åtgärda felanslutningar är liten, då Bällstaåns tillrinningsområde har undersökts under en lång tid.

Platsen är med sin stora reningspotential också en av de viktigaste platserna för dagvattenreningsåtgärder sett för hela verksamhetsområdet för dagvatten.

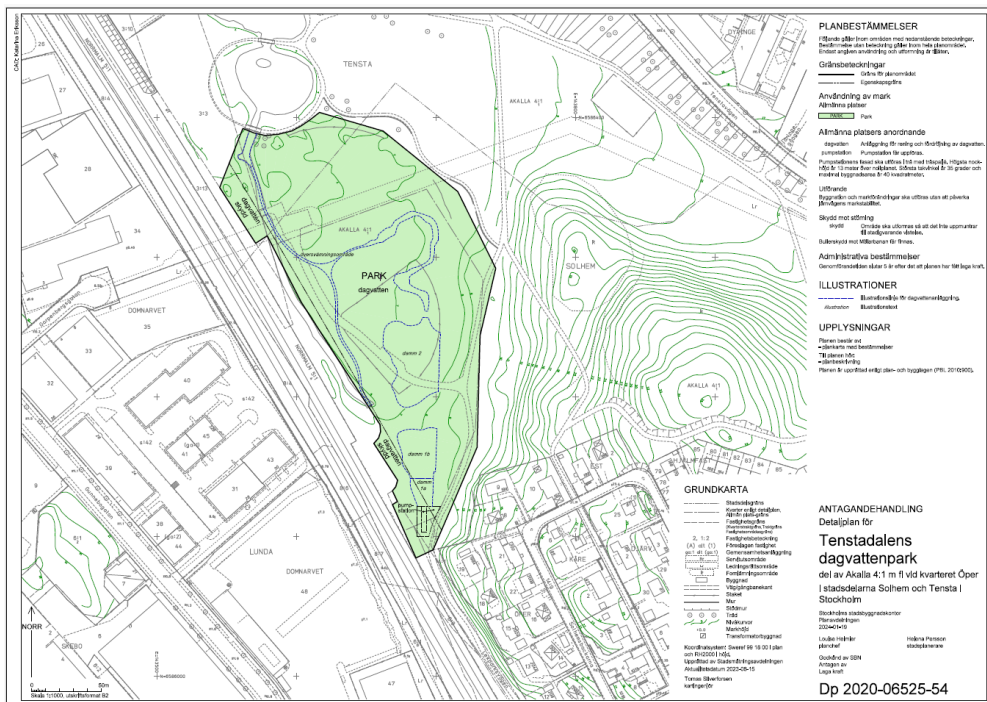

Bild 1 utdrag från detaljplan 2020.

Tidigare beslut

Se ekonomibilaga.

ÄRENDET

Ärendet avser ett reviderat inriktningsbeslut enligt bilaga 1.

Projektet har sedan senaste reviderade inriktningsbeslutet 2020 genomgått flera förändringar och omtag, både organisatoriskt och tekniskt, vilket har påverkat projektets tid, kostnad och innehåll.

Nedan redovisas en sammanfattning över dessa förändringar:

- Markförhållandena i form av markstabilitet och markföroreningar har visat sig vara sämre än vad som har beräknats vid det senast reviderade inriktningsbeslutet, vilket har ökat behovet av masshantering.
- Beräkningar påvisar att det finns betydande risk för sättningar bland annat på Mälarbanan och att tillfällig grundvattensänkning behöver utföras vid anläggning av dammarna.
- Samarbetet med Stockholms stad i ett "grönare Stockholm" och planerad kunskapspark uteblir samt finansiellt medel stoppas i samband med det. Detta leder till mindre budget och omprojektering i planerafasen.
- En utredning från år 2024 av ansvaret för Bällstaån gav att ån inte är en del av bolagets anläggning. Detta har medfört att den del i projektet som innebar fördröjning av Bällstaån har undantagits från projektet.
- En indexuppräknings jämfört med tidigare beslut ger en ökning av projektets totalkostnad, se bilaga 1.

Dagvatten

Lunda industriområde har separata ledningssystem för spillvatten och dagvatten. Dagvatten rinner idag via självfall orenat till Bällstaån. Dagvattenledningsnätet har kapacitetsbrister och marköversvämningar har förekommit vid flera tillfällen. Den planerade dagvattenanläggningen har i syfte att rena och omhänderta 10-årsregnet innan det släpps till Bällstaån och därmed förbättra situationen.

Solceller

Ej relevant för detta ärende.

Alternativa lösningar

Nollalternativ

Vid nollalternativet anläggs inte reningsdammarna och Bällstaån avlastas då inte från föroreningar.

- Vid utebliven rening uppfyller bolaget inte sitt åtagande enligt beslut taget i bolagsstyrelsen angående lokalt åtgärdsprogram för Bällstaån.
- Om föreslagen åtgärd uteblir behöver bolaget ta fram ett likvärdigt förslag på alternativ åtgärd.
- En utebliven åtgärd kan potentiellt leda till föreläggande från tillsynsmyndigheten (Stockholms stad) om att utföra reningsåtgärd.

Alternativ 1

Alternativet innebär att en dagvattenanläggning byggs med öppna seriekopplade dagvattendammar, en översilningsyta och en pumpanordning som pumpar det inkommande dagvattnet från djupliggande ledningar från industriområdet till dammarna. I dammarna sker avskiljning av föroreningar genom sedimentering.

I enlighet med åtgärder inom det lokala åtgärdsprogrammet ska anläggningen ta hand om 30 % av det årliga effektmålet för fosfor och 200 % av det årliga effektmålet för koppar. Anläggningen beräknas avskilja cirka 45 kg fosfor, cirka 30 kg zink och cirka 4 kg koppar per år, samt fördröja 10-årsregn.

Anläggningen bidrar även med rening av andra metaller och PAH-er och även eventuellt PFAS vilka är ämnen som alla bidrar till att Bällstaån idag inte uppnår god vattenstatus.

Den öppna dagvattenanläggningen bidrar också till en ökad robusthet i systemet, ökad biologisk mångfald bland annat genom förbättrade biotoper för fåglar, vatteninsekter, vattenväxter och groddjur, reglering av lokalklimat, förbättrade rekreativmiljöer och en temperaturutjämnande effekt i stadsmiljön.

Kapitalkostnad

Investeringsutgiften för genomförandet av detta alternativ är beräknad, se bilaga 1.

Förordat förslag till beslut

Projektet Tenstadalens dagvattenpark förordar alternativ 1 då den ensam står för cirka 25% (45 kg/år) av bolagets totala fosforbeting för rening till Bällstaån (178 kg/år) samtidigt som den även avskiljer andra föroreningar exempelvis koppar och zink. Dessutom fördröjer den dagvattnet till nivåer som ligger inom bolagets ansvar.

Projektet Tenstadalens dagvattenpark är därmed den enskilt största åtgärden för att uppnå god vattenstatus i Bällstaån enligt det lokala åtgärdsprogrammet för Bällstaån och kommer även att få god inverkan på recipienter längre nedströms.

Åtgärder

I projektet ingår följande åtgärder:

- anläggning av sedimenterings- och fördröjningsdamm
- anläggning av vägar för driftfordon och upplagsytor för avvattning
- anläggning av pump i befintlig sänkbrunn
- framtagning av skötselplan till driftenheten.

Organisation och ansvarsfördelning

Investering Förnyelseprojekt är ansvariga för planering och genomförande av projektet. Avdelningen VA leverans är beställare, utredningsansvarig och anläggningsägare.

Då planområdet angränsar till Mälarbanans järnvägsområde på en sträcka av cirka 340 meter har ett bevakningsavtal upprättats med Trafikverket. Inför genomförande av projektet ska även ett genomförandeavtal tecknas. Ett skötselavtal och nyttjandeavtal för anläggningen kommer att tas fram tillsammans med Järva Stadsdelsförvaltning för drift- och underhåll av anläggningen efter färdigställande.

Tidplan

Planering och projektering	Q2 2025 – Q4 2026
Genomförande	Q1 2027 – Q4 2027
Avslut	Q1 2028

Under vintern 2026/2027 förväntas dom från länsstyrelsen inkomma gällande tillstånd för vattenverksamhet. Därefter påbörjas upphandling av entreprenaden.

Tidplanen har förskjutits från tidigare beslut då detaljplanen antogs (2024) 3 år senare än planerat och därtill har genomförandet skjutits med 3 år.

Ekonomi

Motivering av ökade kostnader och besparingar

Projektets stora förändringar har påverkat omfattning, tidplan och kostnader. En stor del av kostnadsökningen är indexregleringen från tidigare beslut, men även minskad extern finansiering från stadens centrala medelreserv, en ökad mängd förorenade schaktmassor och flertalet omtag i projekteringen har stor påverkan.

Den enskilt största kostnaden i projektet är hantering av schaktmassor som motsvarar drygt 50% av projektets totala entreprenadkostnad. Eftersom massorna har visat sig vara sämre än beräknat avseende stabilitet och naturliga markföroreningar (sulfidjord med mera) innebär det en stor kostnadsökning för projektet.

Projektet har aktivt arbetat för att minska kostnader. Exempelvis har projektet ändrat systemlösningen och ersatt planerad skruvpump med pumpar i en befintlig sänkbrunn som medför en besparing i projektet på 4 mnkr. Projektet har även sett över möjligheten till extern finansiering genom bidrag, men har valt att inte gå vidare med det då möjliga bidrag visat sig kostnadsmässigt vara låga mot den insats som krävs i form av ansökning, redovisning och uppföljning.

Utgifter

Framgår av Bilaga 1 – Ekonomibilaga.

Risker

Riskerna för projektets mest kostnadsdrivande poster finns identifierade och har beaktats samt prissatts i "kända risker".

Risk	Påverkan på projekt	Förslag på åtgärd
Markstabilitet	Ökade kostnader	Stabilitetåtgärder vid schakt- och markarbeten, exempelvis spont.
Markföroreningar, innefattar bland annat risk för sulfid och PFAS.	Ökade kostnader	Utökad provtagning samt dialog gällande nyttjande av stadens mark för hantering av massorna.
Bottenupptryckning i damm	Ökade kostnader	Flera åtgärdsförslag finns och översyn pågår för att hitta den mest hållbara lösningen.
Sättningar på grund av tillfällig grundvattensänkning	Ökade kostnader och stillestånd	Grundvattenmätning fortsätter i entreprenaden för att säkra nivåer och eventuella säkerhetsåtgärder har tagits höjd för i kalkylen.
Utlåtande från tillståndsansökans dom gör att vi behöver utreda mer delar i projektet innan arbete kan påbörjas	Ökade kostnader och förlängd entreprenadtid	Kostnaden finns upptagen i kalkylen som en känd risk
Högre anbudssumma än beräknat	Ökade kostnader och förlängd tidplan	Omtag i upphandling och underlag

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av bolagets enhet Förnyelseprojekt inom avdelning Investering tillsammans med avdelning VA Leverans, enheterna Produktion och utredning.

SLUT